

kelen. Bij het...
standig, vroeg...
van liefde voor...
teet, voor de...
van Frankrijk...
ing van den kroon...
ker van haar kind...
omringd door...
der, onbekend...
heen. Tot opeen...
gedaante zich...
g van haar jong...
tijd weduwe, sta...
den tegen de pol...
liefde zal dwan...

n van Jacoba...
het geen wond...
ig het staatkund...
chrift. Terwijl...
spelend doorbre...
tieke spel. Daar...
rijd aan het k...
ngsgewijs beschi...
d ontwikkelen...
tiek.

n jonge vrouw...
geven, om eenh...
liefde. Het is h...
enheid dier land...
om. Het beeld...
naar voren, ma...
fden en vereerde...
e redenen te tra...
f Jan van Braba...
egen de kerkelij...
en nicht verble...
l der landen era...
ijke jonkvrouw...
r geen stamboom...
n. Nu Hoeken...
nnen worden da...
kan de rust albe...
liging van een...
Jacobia krijgt e...

kel, haar geliefde...
ta elk gevecht...
zoodat ten slo...
r haar verwan...
n Bourgondië...
ten echtgenoot...
te trekken. Nu...
itgenoot te heb...
dit huwelijk, z...
haar hart zood...
vlucht naar Hun...
it haar droomen

tegen dit huwel...
het eerst verbo...
en zoodat de nieu...
orkomen. Jacob...
n aanvaardt alle...
geliefde te kunn...
ij het struikelbl...
l eigen eer en...
id en vrouw op...
den veldtocht, e...

vrouw Jacoba...
an de landsvrou...
le bij eigen lief...

s aan haar vijand...
v verslagen, ma...
enden weer ver...
van Gent, staal...
te nemen. Slecht...
geluk, wil zij...
oogen van ha...
lerug te winnen...
nde geschenk...
r fellen haat...
n magische figu...
etoverende krig...
g gebeuren in...
die haar teleu...
van bloed wreek...
et afslichten...
nd ziet onderga...
. En juist als ha...
de politiek ha...
bijna haar land...
zer, in eens, om...
zin meer heeft...
nd van een kerk...
naar ongeldig...
n nu gedoomd...
espeeld. Het lau...
nist niet is uit...
t naar voren...
verbond tusse...
huwelijk der part...
enheid door lief...
gaan met Fran...

Willem van Ar...
tiek de idylle...
gen genomen e...

genoot slechts redden van den dood, door den afstand van haar landen. En weer is haar liefde sterker dan de zucht naar macht, het bezit van den man haar liever dan het bezit van rijke landen. Niet haar liefde, maar de sluwe, berekenende en meedoogenlooze politiek van Bourgondië zal het land de eenheid geven. Haar strijd is uit. Even rijst voor haar oogen op het beeld van haar tijdgenoot Jeanne d'Arc, die als tovenares stierf, maar die met Gods hulp haar land bevrijdde en haar leven willoos in den dood overgaf uit liefde voor haar vaderland.

Tragisch is daarbij het sterven van vrouw Jacob, die haar landen zag omkomen en verloren gaan, omdat zij slechts leefde voor zich zelf, en de kentering der tijden niet begreep.

De schrijver heeft van haar heldin een zuiver literaire schepping gemaakt. Het geheele overhoop gehaalde geschiedenismateriaal moet relief geven aan de verbeelding van de auteur. Wel dreigt de hoofdpersoon soms onder te duiken in de massadetails en valt er te veel licht op historisch voorname, maar in dit boek slechts bij-figuren, doch telkens weer en dan te duidelijker belicht, komt de heroïsch-tragische figuur van Vrouw Jacob naar voren. Het beeld van deze vrouw, nauwelijks bekend uit de echte geschiedenis, blijft onuitwischaar in het geheugen geprent door dit verdichte verhaal.

Dan, als strijd woelt rondom, en strijd Van land- met landzaal dreigt, zal uw gestalt Utrijzen, als van een die leed en streed, Maar stierf in liefde, en wier Gedachtis leeft.

Deze voorspelling legt Verwey een kluisenaar in den mond, die Jacoba de toekomst openlegt. En dit geldt zeker voor Vrouw Jacob, een boek, dat en om zijn historisch beeld, en bovenal om zijn dichterlijke verbeelding den ontwikkelden lezer zal boeien tot het einde.

Gr.

H. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het Deutsche Nationaal-socialisme.

IX.

De Kerk onder het Hakenkruis. (I)

De Kerkstrijd. (I.)

"In meinem Reiche kann jeder nach seiner Fassung selbiger werden."¹⁾

Deze bekende woorden van den grooten keurvorst zijn door de nationaal-socialistische leiders in Duitschland meer dan eens aangehaald en overgenomen als woorden, die ook van toepassing zouden zijn op den nationaal-socialistischen staat.

Men bedoelde volgens zijn zeggen daarmee dan dit, dat de staat zich niet bemoeit met kerkelijke zaken. Herhaaldelijk is dat, zoowel voordat men de macht had, als ook na dien door Hitler zelf en door zijn medeleiders uitgesproken.²⁾

Er waren er velen, die van te voren eenige vrees hadden, dat het nationaal-socialisme met zijn eenheidswaan en eenheidsstreven, wanneer het de macht eens zou hebben gekregen, ook in het leven der kerk ingrijpen zou.

Daartegenover werd steeds plechtig verzekerd, dat men dat niet zou doen. De Kerk kon er op rekenen, dat ze volkomen vrij zou blijven, zoo ze zich maar niet bemoeide met politieke zaken.

HET NATIONAAL-SOCIALISME HEEFT DEZE BELOFTE NIET GEHOUDEN.

En het maakt wel een heel zonderlingen indruk, dat men na het breken van zulk een toezegging zoo officieel als het maar kan, telkens weer hoort verklaren, dat de partij zich niet met de kerk bemoeit en die geheel vrij laat in haar beweging.

Die inbreuk op de rechten der kerk is al heel spoedig gekomen.

Het instellen van kerkelijke commissarissen in de landen door de rijksregering is een rechtstreeks ingrijpen geweest in de organisatie der kerk. Had men de kerk vrij willen laten, dan had de regering zoodoos ook niet moeten doen, en door middel van deze functionarissen de kerken de verkiezing van nieuwe kerkeraden en beheerscolleges opleggen.

De tactiek van deze handeling was duidelijk.

Men wilde, dat er ook op kerkelijk gebied een soort eenheid komen zou, zooals men die in den staat had weten tot stand te brengen. Veel nationaal-socialisten hebben als doel: Eén volk, één staat, en in dien staat één nationale kerk boven geloofsverdeeldheid. Want de geloofsverdeeldheid is Hitler een doorn in het oog.³⁾

Men zag echter heel goed in, dat men in de protestantsche kerken zijn doel van eenheid niet bereiken zou met de bestaande autoriteiten, en daarom moesten die opgeruimd worden, en dan zou de zaak door nieuwe autoriteiten van nati-

onaal-socialistisch beginsel even voor elkaar gemaakt worden.

Van zooveel belang werd dat geacht, dat Hitler persoonlijk aan den vooravond van die opgelegde kerkelijke verkiezingen een lange rede hield, die op die verkiezingen betrekking had. Dat was ook al weer een zich niet bemoeien met kerkelijke zaken door den staat!...

Het bleek echter, nadat de verkiezingen gehouden waren, dat wel de kerkelijke functies voor een groot deel in handen van partijmannen gekomen waren, maar dat men daarmee toch het voorgestelde doel van eenheid nog lang niet had bereikt. Van dien tijd af tocht dateert de nog steeds niet tot oplossing gekomen kerkstrijd in Duitschland.

Eerst scheen het, alsof het nationaal-socialisme ook in de kerk had gezegevierd en iedereen buigen zou voor de machtsaanmatiging van den staat.

Maar dat duurde niet zoo heel lang.

Wel is er van de zijde van de kerk een groote fout begaan.

Ze heeft n.l. voor de kerkregering het bisschoppelijk systeem aanvaard. Toen van de zijde van de nationaal-socialistische leiders te kennen was gegeven, dat de kerk nieuw ingericht moest worden, en wel naar de beginselen van het leidersprincipe, heeft men dat beginsel aanvaard: Er werd een bisschop gekozen.

Wel bleek uit de keuze, dat men niet in alles met de nieuwe eischen mee wenschte te gaan. Want Hitler had reeds een persoon uitgekozen om rijksbisschop te worden: Ludwig Müller. Maar de kerkelijke besturen waren hem voor, en kozen Von Bodelschwingh, een algemeen zeer geziene persoonlijkheid.

"De staat bemoeit zich niet met kerkelijke zaken". Zoo sprak de "Führer".

Maar er is wel voor gezorgd, dat de persoon, dien Hitler uitgekozen had om rijksbisschop te worden, die functie kreeg! Von Bodelschwingh werd gedwongen om af te treden, en daarop werd Müller gekozen.

De nieuwe kerkelijke besturen deden het; en hoe het precies gegaan is, kan men het best nalezen in een geschrift, waarin meer uitvoerig de kerkelijke strijd in Duitschland geleekend wordt.

Het is een heel "nette" geschiedenis.

De staat heeft "er zich niet mee bemoeid", maar de leiders in den staat hebben wel gezorgd, dat hun doel door middel van hun partijmannen werd bereikt.

Die voerden de zaken uit, en de regering stond er achter.

Zij kon het niet laten, haar vingers in de zaken van de kerk te steken, en ze heeft dat al den tijd van den kerkstrijd gedaan, ondanks haar verzekeringsen, dat ze zich met kerkelijke zaken niet bemoeide.

Ze heeft er zich altijd mee bemoeid.

Niet rechtstreeks.

Maar zijdelings; in 't geniep.

We zullen dat nader aantonen.

Toen Müller rijksbisschop geworden was, begon het lieve leventje pas goed! Nu zou het leidersbeginsel in de kerk radicaal doorgevoerd worden, en de verschillende kerken zouden tot één organisatie worden saamgesmeed.

De zoogenaamde landskerken kwamen daarvoor het eerst in aanmerking. Daar werden door Müller bisschoppen aangesteld, die weer onder hem zouden staan, en zoo zou alles één worden.

Hij was niet van plan, om het daarbij te laten. Aanvankelijk, in de bewustheid van zijn macht heeft hij wel eens dingen gezegd, die hij bij nader inzien misschien gaarne had verzwegen. Zoo staat het b.v. wel vast, dat hij het voornemen heeft gehad, na de bereiking van zijn doel met de landskerken, die financieel van den staat afhankelijk zijn, ook de vrije kerken in de "rijkskerk" op te nemen, goedschiks of kwaadschiks. Een uittaling van hem, ook in de bladen opgenomen, wijst daarop zeer duidelijk. Hij verklaarde n.l., dat het "hem aangenaam zou zijn, in de toekomst ook met de vrije kerken „samen te werken“." En wie de taal van de nationaal-socialisten heeft leeren verstaan, weet wel, wat met zulk een „samenwerking“ is bedoeld: dat is niet anders, dan uitvoeren, wat de nationaal-socialistische heeren voorschrijven.

Er zijn geen bewijzen voor, maar wel aanduidingen, dat het doel nog een eind verder gesteld was, en men ten slotte ook protestantsch en roomsch heeft willen samensmelten.

Want gewoonlijk is het zoo gegaan, dat van te voren voor een zaak, die men bereiken wilde, op de een of andere manier propaganda werd gemaakt, of dat ze als idee werd gelanceerd, en dan duurde het niet lang, of men kreeg de toepassing er van in de praktijk.

Wie met een open oog de bladen gelezen heeft, heeft dat kunnen vaststellen. Zoo is het met heel de kerkelijke beweging ook gegaan. Eerst werd in de bladen en periodieken er op gewezen, dat de omkeer in den staat ook niet zonder invloed op de kerk kon blijven. Zoo werd men er op voorbereid en spoedig was de zaak werkelijk aan het draaien.

Zoo heeft men ook een tijd gehad, toen men verwachtte, dat Müller zonder veel moeite zijn doel

bereiken zou, dat de ééne absolute „rijkskerk“ als doel den volke voorgehouden werd; één kerk, waarin alle kerkelijke organisaties zouden worden opgesmolten.

Daarvan hebben veel nationaal-socialisten gedroomd, en ze droomen er nog heden van; want het nationaal-socialisme zal trachten om dat te bereiken. Dat behoort bij zijn eenheidsidee.

De N.S.B. koestert gelijke aspiraties.

Het is de consequentie van het nationaal-socialistische beginsel.

O.

B.

Erfelijke eigenschappen der ziel.

II.

De erfelijkheid van de zedelijke eigenschappen levert een nog moeilijker probleem op dan die van de zielkundige kwaliteiten van een pasgeboren kind. Vooral de erfzonde is een moeilijk vraagstuk. Zij die leeren, dat de mensch reeds als geest bestaat van Adam af, hebben geen moeite met de erfzonde, want ze veranderen die in dadelijke zonde van den geest. De aanraking van den geest met de stof in den moederschoot is dan onze val.

Deze beschouwing van de Prae-existentien mist elken grond. De zonde kan niet schuilen in de stof, want God heeft alles goed geschapen.

De Traducianen, die de ziel compleet uit de ouders laten ontstaan, hebben eveneens weinig moeite met de erfzonde. Alleen kunnen zij niet verklaren hoe een wedergeborene een onwedergeboren kind kan scheppen of het bestaan geven. De Creatianist staat echter voor het probleem, dat God zielen scheidt, die blijven verdorven te zijn van hun ontvangen af, terwijl wij weten, dat God niets gemeen heeft met het kwade. Deze richting scheidt echter zichzelf moeilijkheden door aan te nemen, dat de ziel compleet is na de conceptie of de geboorte. Een ziel moet echter groeien.

Nuchter beschouwd bestaat er bij ons eerste begin niets dan een kern, die zich in twee richtingen ontwikkelt. De ééne richting is een reeks van stoffelijke functies, de andere een reeks van psychische functies. De eerste loopt uit op de formoering van het lichaam, de andere op die van de ziel en de persoonlijkheid.

Deze tweede reeks kan men niet ontkennen, want het is een vaste wet in de zielkunde, dat verschijnselen die het langst werk hebben om zich te ontwikkelen de diepste wortelen hebben. Het zelfbewustzijn, en de persoonlijkheid als openbaring daarvan, is het laatste stuk van onze ontwikkeling. Het ligt dus voor de hand om aan te nemen, dat de kern van het zelfbewustzijn minstens zoo oud is als die van het lichaam. Daarom spraken we van een kern, die zich in tweeërlei reeks van functies ontwikkelt.

Het zedelijke leven ontstaat echter van buiten door levensverbanden in betrekking tot God, het geschapene of de menschheid. Hoe kan er dan van zedelijk leven en van schuld sprake wezen bij b.g.n. levenskern? Om die mogelijkheid te verstaan moeten we ons denken richten op de totaliteit van den persoon, en op die van een geslacht van menschen. Een grijsaard heeft geen moeite om de kwade streken, die hij als knaap uithaalde, als de zijne te erkennen. Stilzwijgend erkent hij de totaliteit van zijn leven en dat doen wij allen. Onze uittwendige verbanden komen ons meest tot bewustzijn als er strijd is tusschen gezinnen, families of volken. Dan voelt een ieder onwillekeurig tot welk verband hij behoort en komt daarvoor op. De liefde kan somtijds dit clan-gevoel overwinnen, doch Shakespeare laat ons in Romeo en Juliet zien, welk een strijd die overwinning kost. Heeft ieder mensch alzo dit gevoel van solidariteit en denkt hij door de categorie van de totaliteit, welk bezwaar is er dan tegen om aan te nemen, wat de Heilige Schrift ons leert, dat God ieder individueel leven als één geheel beziet en dat in verband met heel het menschelijk geslacht. Voorts is het een feit, dat de patriarchale indeling van ons geslacht de oudste is. De vader is oorspronkelijk niet alleen de verwekker van het kind, maar ook zijn hoofd, waartoe het behoort bij de indeeling van de geslachten. Daarmee wordt door de menschen gerekend bij het uitbreken van familietwisten, veeten, partijbelangen, volksoorlogen. Zoo ook reekt God daarmee bij de toerekening van de schuld der zonde. Het gevolg daarvan is, dat ons eerste levensbeginsel, dat door den gewijden dichter onze ongevormde klomp genoemd wordt, gerekend wordt in Adam te zijn en daarom van de gaven van Gods beeld wordt beroofd.

Hoe de twee genoemde reeksen van functies in het embryo vertegenwoordigd zijn, kan noch biologisch, noch psychologisch geconstrueerd worden, want het is een mysterie. Dit is dan ook de groote waarheid van het Creatianisme, dat God alleen door Zijn almachtige scheppingsdaad zulk een

1) In mijn rijk kan ieder op zijn manier zalig worden.
2) Cf. Mein Kampf, blz. 127, 632.
3) Cf. Ib. blz. 630 v.v.